

ABSTRAKT

Tato diplomová práce, zpracovaná na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, se zabývá **principy dědického práva v českých zemích do jeho kodifikace v roce 1811**. Přestože dědické právo je jednou z nejstarších oblastí práva, která byla velmi podrobně rozpracována už ve starověkém římském právu, na našem území se začalo více rozvíjet teprve v době pohusitské. Ve středověku zde totiž převládalo jednak právo panovníka na odúmrť a jednak institut rodinného nedílu, které přechod majetku ze zůstavitele na dědice prakticky neumožňovaly.

Cílem práce proto bylo hlouběji prozkoumat historický vývoj a historické souvislosti dědického práva na našem území, které předcházely jeho moderní podobě, prvně kodifikované rakouským Obecným zákoníkem občanským v roce 1811.

V první části práce „Úvod“ je stručně pojednáno o dědickém právu jako specifické součásti právní vědy, o zásadách dědického práva, jakož i o podmínkách dědění a o dědických titulech.

Druhá část práce „Historický exkurz – dědictví v Římském právu“ pojednává o principech starověkého římského práva, které se prolínaly celým historickým vývojem nejen na našem území, ale i v jiných evropských zemích. Na základech římskoprávních principů jsou vystavěny moderní právní řády celé řady evropských států a jsou současně i východiskem nové české právní úpravy soukromého práva, která vejde v účinnost od 1. ledna 2014.

Třetí část práce „Právní systém ve středověku“ prozkoumává středověké právní prostředí, které bylo zcela odlišné od systému, který známe dnes. Středověký právní systém vycházel z principu personality práva, kdy pro různé skupiny osob platily různé právní normy. Rozhodující byla příslušnost osoby k určitému stavu – společenské třídě či k určitému kmenu nebo oblasti. Tato část práce obsahuje nejprve pojednání o nejstarších obyčejových řádech Slovanů, které středověkému právu předcházely. Následuje exkurz do systému středověkého práva, ve kterém se šlechtická třída řídila právem zemským (šlechtickým), měšťané měli své právo měšťské a pro příslušníky církve platilo právo církevní. Poddaní podléhali panské moci vrchnostenské a jejich

vztahy upravovalo právo vrchnostensko-poddanské. Dále je zde pojednáno o nedílu jako základní instituci středověkého majetkového práva a o institutu odúmrti jakožto o právu, které bylo výsostným právem panovníků v celé středověké Evropě. Významným přelomem v českém právním řádu bylo Obnovené zřízení zemské vydané roku 1627 pro Čechy a 1628 pro Moravu ve znění Deklaratorií a Novel z roku 1640, které zakotvovalo absolutistickou moc panovníka a významně ovlivnilo celé soukromé právo včetně práva dědického. Pokusy o sjednocení práva pro všechny společenské třídy probíhaly od poloviny 18. století. Z přirozenoprávní koncepce vycházel Všeobecný občanský zákoník Josefa II. z roku 1786. K úplné kodifikaci občanského práva a sjednocení pro všechny obyvatele bez rozdílu pak došlo v roce 1811 vydáním rakouského Obecného zákoníku občanského, který převzal konstrukci dědického patentu Josefa II.

Čtvrtá část práce „Principy dědického práva za feudalismu“ obsahuje výklad o dědickém právu v právu zemském šlechtickém, v právu městském a v právu vrchnostensko-poddanském. Jednotlivé podkapitoly jsou členěny tak, že nejprve pojednávají o obecných principech v těchto středověkých subsystémech práva, následuje výklad o právní úpravě dědické posloupnosti intestátní a poté výklad o právní úpravě dědické posloupnosti testamentární. Obsažena je i kapitola o významných změnách dědického práva po Obnoveném zřízení zemském.

Pátá část práce „Kodifikace moderního dědického práva“ má za cíl stručně nastínit, jakým směrem se ubíral vývoj dědického práva po jeho první kodifikaci, tedy zejména na jakých zásadách dědické právo spočívalo a o jaké principy se opíralo. Prvním všeobecným předpisem na českém území, který stanovil pravidla o zákonné dědické posloupnosti ke svobodnému jmění, jehož majitel zemřel bez posledního pořízení, byl Patent o dědické posloupnosti vydaný Josefem II. v roce 1786.

Šestá část práce „Závěr“ pak stručně shrnuje předchozí kapitoly.

V sedmé části „Literatura a zdroje“ je obsažen úplný soupis použitých zdrojů.

Klíčová slova:

Dědické právo, dědictví, zásady dědického práva, intestátní dědická posloupnost, testamentární dědická posloupnost, poslední pořízení, závěť, testament, kšaft, odkaz, zemské šlechtické právo, městské právo, vrchnostensko-poddanské právo, nedíl, odúmrť, pozemkové knihy.

